

DOES THE CONFLICT OF INTEREST AFFECT THE ALLOCATION OF NON-INVESTMENT TRANSFERS IN THE AREA OF RESIDENTIAL SOCIAL SERVICES?

Vladimír Barák¹, Vojtěch Krebs², Šimon Přecechtěl³

Abstract

The system of financing Czech residential social services is multi-source in nature and one of the very important sources of income is non-investment transfers from the state budget, which are distributed to organizations by individual regional authorities. However, regional authorities are also the founders of a substantial part of these services, which puts them in a clear conflict of interest. The research tests the hypothesis that this conflict of interest causes higher unit and absolute allocations of public transfers to contributory organizations that are established by regional authorities or municipalities. The hypothesis was initially tested on a dataset from the social services register. However, during the research, significant deficiencies were found in the data from the register and the hypothesis was retested and confirmed on a small sample of organizations according to certain methodological criteria. It is the non-transparent distribution of public transfers and price ceilings for the services provided that stand in the way of a more dynamic development of the segment, which is why a dual system of financing of social services was proposed at the end of the paper. The desired development can be achieved either by straightening the business environment or by clearly defining the financing of state and non-state providers. However, the current situation cannot be described as transparent, efficient or sustainable.

Keywords

Financing of Social Services, Conflict of Interests, Non-Investment Transfers

---

I. Úvod

Téma systému financování sociálních služeb není na první pohled nijak kontroverzní a může působit až neekonomickým dojmem. Pravda je však naprosto odlišná. V tomto systému můžeme pozorovat velké množství zájmových skupin, které se snaží různými způsoby směřovat segment v rámci dobývání renty. Celá otázka financování je navíc velmi komplikovaná, jelikož služby sociální péče jsou nepopíratelně službami poskytovanými ve veřejném zájmu. Je proto složité tento systém nastavit spravedlivě, efektivně a transparentně. Je možné tvrdit, že ekonomická optimalizace vedoucí ke kýženému stavu systému sociálních služeb se nepovedla vyřešit ještě žádnému státu na světě. Důležitost tématu však vyvstává v dnešní době o to více, když vezmeme v potaz nepříznivou demografickou strukturu obyvatelstva v jiných vyspělých státech světa.

Právě tlak nepříznivých demografických predikcí nutí vyspělé státy směřovat k efektivním a zároveň solidárním systémům financování sociálních služeb, které využijí potenciál soukromého investičního kapitálu, ale zároveň zachovají hlavní funkci sociálních služeb. Tou je ochrana jedinců ohrožených sociálním vyloučením a pomoc s řešením jejich nepříznivé situace, která vznikla na základě sociální události (Molek 2011). Zjednodušeně řečeno, potřebujeme zajistit dostatečné kapacity segmentu a zajistit, aby trendy jako komercializace a deinstitucionalizace služeb neohrozily dostupnost sociálních služeb pro ty nejzranitelnější.

---

¹Faculty of Economics, UE Prague, W. Churchill Sq. 4, 130 67 Prague 3, Czech Republic.
E-mail: Vladimír.Barak@vse.cz.

² Faculty of Economics, UE Prague, W. Churchill Sq. 4, 130 67 Prague 3, Czech Republic. E-mail: Krebs@vse.cz.

³ Faculty of Economics, UE Prague, W. Churchill Sq. 4, 130 67 Prague 3, Czech Republic. E-mail: Pres01@vse.cz.

Zajímavým faktorem, se kterým budou muset ekonomové v této oblasti počítat, je také výrazná změna struktury klientů sociálních služeb ro seniory. Klienti těchto služeb mají v drtivé většině případů přiznán III. a IV. stupeň příspěvku na péči (dále jen „PnP“), což znamená, že vyžadují poměrně intenzivní péči 24 hodin denně, 7 dní v týdnu. Klientská skladba se za poslední roky posunula z mixu soběstačných a nesoběstačných klientů na majoritní podíl spíše nesoběstačných klientů. Vzhledem ke kompatibilitě a porovnatelnosti dat je tato analýza zaměřena na pobytové služby pro seniory (domovy pro seniory a domovy se zvláštním režimem). Právě kapacita těchto dvou služeb se prokazuje jako nejproblematictější vzhledem k vysokým fixním nákladům spojeným se stavbou zařízení a nedostatečnými kapacitami daných služeb již dnes. S přihlédnutím k výše popsanému je možné předpokládat, že právě tato zařízení se v budoucnu budou více a více specializovat na tzv. dlouhodobou péči o seniory, ve které se prolíná zdravotní a sociální aspekt péče o seniory v jeden komplexní multidisciplinární obor. Je tedy možné, že domovy pro seniory budou plnit v budoucnu jinou roli než dnes – a to specializovaných zařízení dlouhodobé péče.

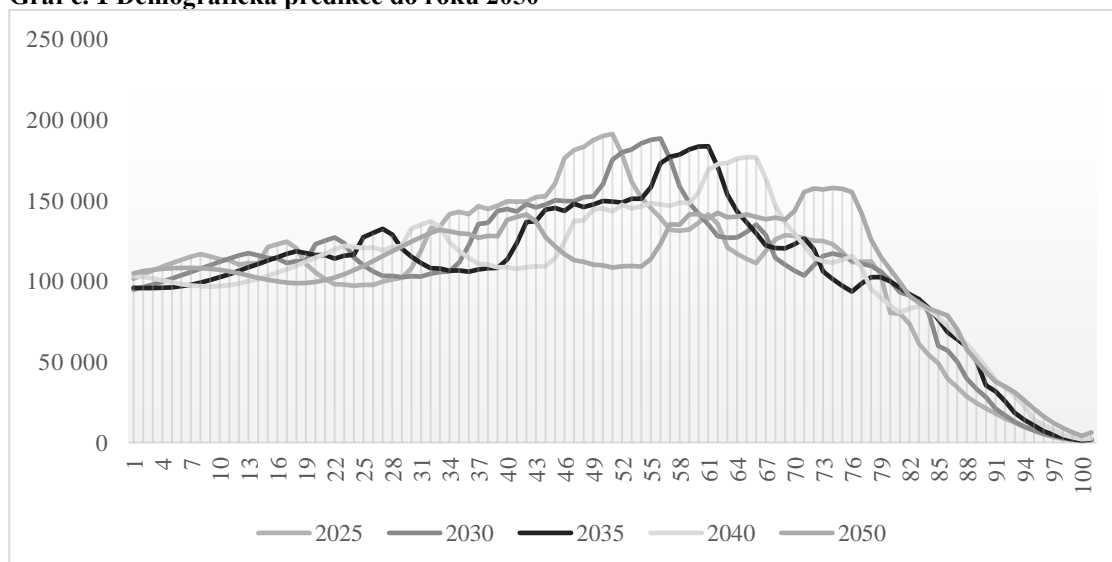
Cílem příspěvku je ověřit, zdali dnešní systém financování sociálních služeb zvýhodňuje příspěvkové organizace, které jsou zřizovány kraji či obcemi, kvůli očividnému střetu zájmů v oblasti přerozdělování veřejných prostředků, jenž byl vytvořen díky změně systému financování v roce 2015. Tento střet zájmů krajských struktur není nijak devastační a je nutno zmínit, že systém sociálních služeb v ČR funguje velmi dobře. Je však otázkou, zdali toto nerovné podnikatelské prostředí je schopno vyprodukovat dostatečnou úroveň kapacit pobytových služeb pro seniory v nadcházejících letech.

II. Budoucí vývoj segmentu při zachování dnešního stavu

Otázkou predikce stavu segmentu sociálních služeb pro seniory se ve své diplomové práci zabýval Přecechtěl (2023), který na základě vývoje mezi lety 2007 až 2021 dokázal představit 3 varianty vývoje kapacit segmentu. Ještě před samotnou analýzou možného budoucího stavu je však nutné věnovat pozornost odhadům ČSÚ (2018), které predikují demografické složení obyvatelstva. V široké veřejnosti vzbuzuje obavu generace „Husákových dětí“ a její odchod do penze. To však zatím není problém pro sociální služby jako takové, protože u sociálních služeb nás zajímá spíše tempo růstu věkové kohorty 80+, u které razantně roste pravděpodobnost, že využijí některou z možných sociálních a zdravotních služeb. Zde se jako problematické jeví silné poválečné ročníky, díky kterým můžeme v roce 2035 očekávat téměř dvojnásobný počet obyvatel v kategorii 80+ let. Tempo růstu mezi lety 2021-2035 je opravdu závratné, což dokládá i tabulka č. 1.

Na grafu č. 1 tedy nyní pozorujeme spíše rozevírající se plochu mezi křivkou 2025 a křivkou 2035 u kohorty 80+ let než onen jasně zřetelný a posupující „zub“ křivek, který představuje generaci Husákových dětí.

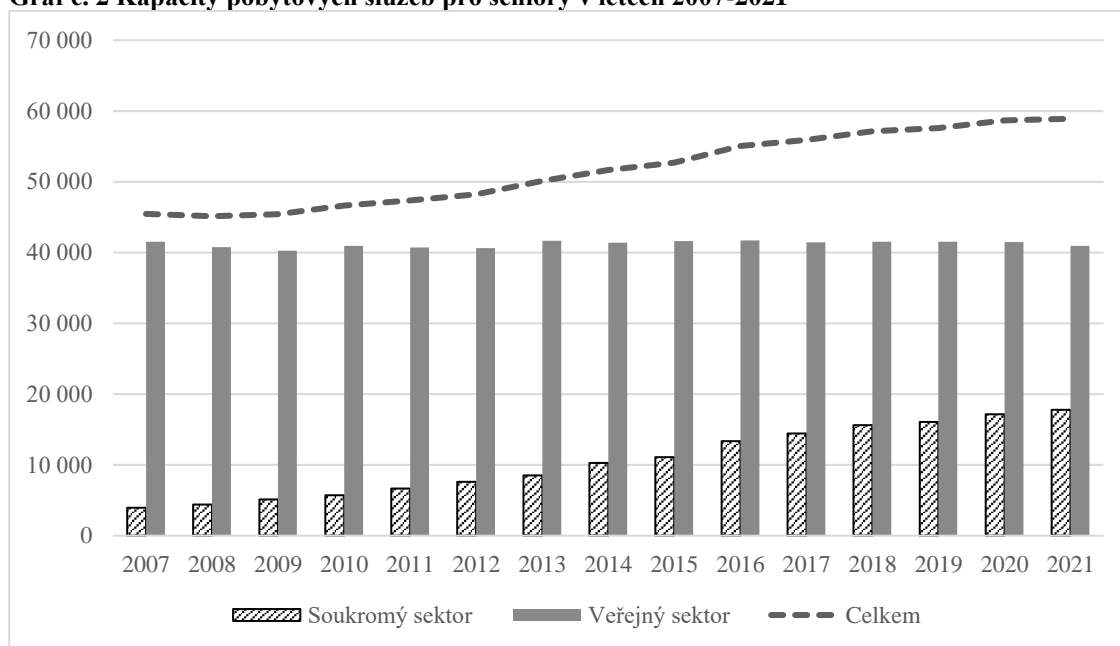
Graf č. 1 Demografická predikce do roku 2050

Zdroj: ČSÚ (2018)

Dalším důležitým poznatkem pro predikci budoucího vývoje segmentu je vývoj kapacit dle zřizovatele. Jak můžeme pozorovat na grafu č. 2, kapacity domovů pro seniory (dále jen „DS“) a domovů se zvláštním režimem (dále jen „DZR“) v čase stoupají. Hlavním zdrojem tohoto růstu je však soukromý sektor, což popisuje ve svém článku taktéž Dušek (2020). Tento dynamický růst podílu soukromého sektoru na kapacitách celého segmentu je jednoznačně způsoben převisem poptávky nad nabídkou a ekonomickým charakterem sociálních služeb, které nejsou zásadně ovlivňovány ekonomickými cykly. Na druhou stranu je nutné dodat, že soukromý sektor není stále schopen plně uspokojovat poptávku na daném trhu. Brání v tom především cenová regulace, nerovné podnikatelské prostředí s ohledem na přístup k veřejným transferům a v neposlední řadě také nejistota týkající se výnosové strany rozpočtu. Ta totiž podléhá v mnoha ohledech krátkodobým politickým rozhodnutím (výše PnP, cenová regulace úhrad, veřejné transfery) spíše než jasně stanovenému systému, díky kterému by investoři a poskytovatelé mohli rozpočtovat ve střednědobém horizontu.

Graf č. 2 Kapacity pobytových služeb pro seniory v letech 2007-2021

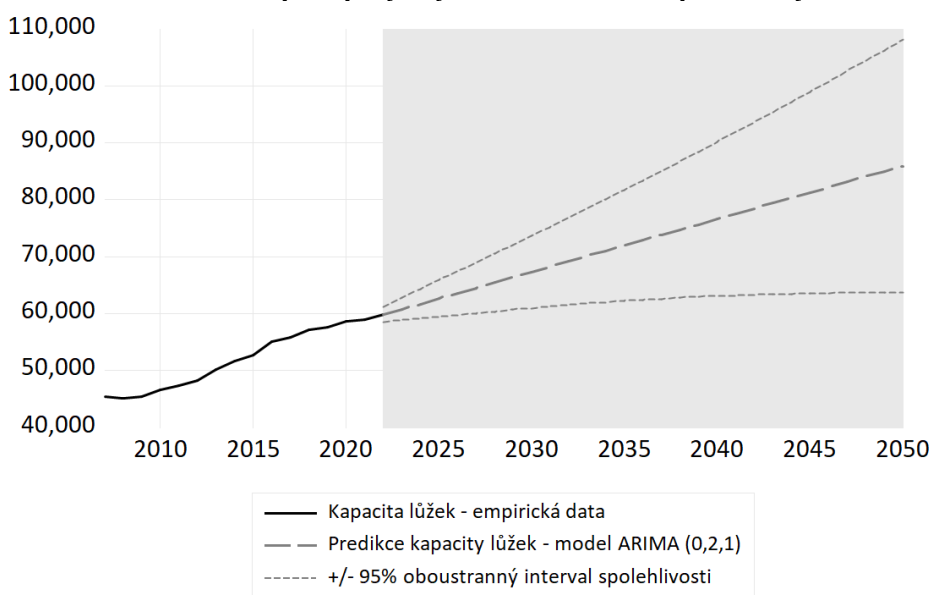

Zdroj: vlastní zpracování dle ročenek MPSV 2007-2021

Problém rozvoje sociálních služeb řešil i kontrolní závěr NKÚ 20/22 (2022), kde bylo jasně stanoveno, že zvyšování kapacit pobytových sociálních služeb neodpovídá demografickému vývoji. Je však velmi pravděpodobné, že v příštích letech uvidíme rozvoj i ze strany veřejného sektoru, jelikož v rámci Národního plánu obnovy byla vyhlášena dotační výzva č. 31_22_044 Modernizace a rozvoj pobytových služeb sociální péče. Alokace dané výzvy činí 2,5 mld. Kč. Jde však pouze o jednorázovou investici, která nemá charakter dlouhodobé systémové podpory. Taková investice by dle analýzy společnosti EY (2021) musela být ve výši 41,4 mld. Kč do roku 2050 pouze na výstavbu kapacit, které by udržely úroveň vybavenosti služeb na dnešní úrovni. Dalších 28,6 mld. Kč by obnášely investice do obnovy stávajících kapacit. Ve výsledku tedy počítáme s investicí 70 mld. Kč do roku 2050. I když je daná výzva s alokací 2,5 mld. Kč pro segment pobytové sociální péče stěžejní a klíčová, jedná se pouze o fragment investičního kapitálu, který sociální služby pro seniory v ČR potřebují. Právě proto je klíčová role soukromého investičního kapitálu, který by mohl suplovat enormní veřejné výdaje potřebné pro udržení vybavenosti sociálních služeb.

Samotnou predikci kapacit pobytových sociálních služeb pro seniory do roku 2050 vytvořil Přecechtěl (2023) na základě ekonometrického modelu ARIMA (0,2,1). Hlavním předpokladem modelu bylo udržení neměnných podmínek v segmentu (*ceteris paribus*). Je tedy více než jasné, že model samotný nám dává spíše teoretickou datovou oporu pro predikci dalšího vývoje právě kvůli předpokladu neměnnosti podmínek. Nedokážeme totiž odhadnout směřování legislativních snah, regulatorního rámce ani potenciální rozmach či úpadek ekonomické aktivity v našem regionu. Na druhou stranu bez predikce potenciálního vývoje při neměnných podmínkách nedokážeme odhadnout, jaký scénář vývoje bychom teoreticky mohli absolvovat, tudíž bychom nebyli schopni posoudit, v jakém stavu se segment nachází z hlediska střednědobých až dlouhodobých časových řad.

Obrázek č. 1 Predikce kapacit pobytových sociálních služeb pro seniory do roku 2050

Zdroj: Přecechtěl (2023)

Na obrázku č. 1 je znázorněn model ARIMA (0,2,1) s predikcí vývoje kapacit. Na oboustranném 95% intervalu spolehlivosti identifikoval Přecechtěl 3 varianty vývoje – nízkou, střední, vysokou. Vzhledem k budoucímu tlaku poptávky a politické exponovanosti segmentu sociálních služeb byla zvolena pro další výzkum jako referenční vysoká (dynamická) varianta predikce, na kterou je v tabulce č. 1 navázán odhad počtu pracovníků v DS a DZR. I tato varianta se však může ukázat jako „podceněná“ vzhledem k faktu, že struktura klientů pobytových služeb se výrazně mění a intenzita péče o průměrného klienta se zvyšuje stejně jako personální nároky na poskytovatele. To potvrzuje publikace Horeckého (2019), ve které můžeme nalézt odhad pro počet pracovníků v DS

a DZR v roce 2035 na úrovni 89 953 jedinců, což je zhruba o 10 tisíc více pracovníků, než odhaduje predikce Přecechtěla (2023). Průšova (2019) predikce z publikace „Kdo zabezpečí péči o naše seniory“ při promítnutí pravděpodobných trendů vývoje se však liší pouze marginálně a je na úrovni 80 923 pracovníků. Je tedy možné označit predikci Přecechtěla za relevantní.

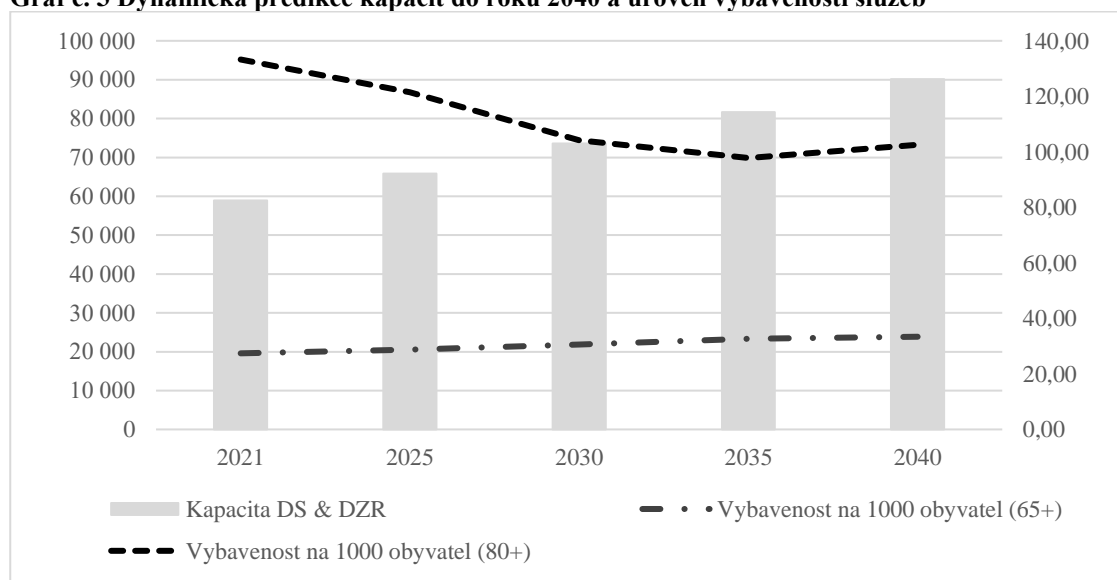
Tabulka 1 Dynamická varianta predikce

	2021	2025	2030	2035	2040
Kapacita	58 904	65 877	73 611	81 688	90 142
Počet pracovníků	57 442	64 242	71 784	79 660	87 904
Počet obyvatel 80+	441 970	542 373	706 959	835 304	878 592
Vybavenost na 1000 obyvatel (80+)	133,28	121,46	104,12	97,79	102,60

Zdroj: Přecechtěl (2023)

Samotná predikce kapacit odhaduje poměrně dynamický růst segmentu, který ovšem není schopen saturovat ještě dynamičtější tempo růstu obyvatel ve věkové kategorii 80+ let. Výsledkem je tedy propad vybavenosti služeb na úroveň 97,79 lůžek na 1000 obyvatel (nad 80 let). Od tohoto lokálního minima se situace v predikci dále zlepšuje a další lokální minimum lze odhadovat mezi lety 2050-2060 pro tzv. generaci Husákových dětí. Naprosto zásadním poznatkem a snad i hospodářsko-politickým cílem by mělo být odvrácení predikovaného propadu vybavenosti služeb okolo roku 2035. Z tohoto důvodu je tlak na optimalizaci a zefektivnění systému financování sociálních služeb opodstatněný. Zefektivněný systém financování totiž má potenciál přivést do segmentu kritickou masu soukromého investičního kapitálu. Ten by ve svém důsledku mohl zamezit propadu úrovně vybavenosti. Z tohoto důvodu je žádoucí provést analýzu systému přerozdělování transferů a ekonomické efektivity

Graf č. 3 Dynamická predikce kapacit do roku 2040 a úroveň vybavenosti služeb

Zdroj: Přecechtěl (2023)

III. Analýza nákladů a výnosů vybraných zařízení

Původním záměrem výzkumu bylo na základě otevřených dat z registru poskytovatelů sociálních služeb provést obsáhlou analýzu alokace neinvestičních transferů sociálním službám ze státního rozpočtu. V rámci datové analýzy jsme však odhalili nedokonalosti týkající se datového setu. Tou hlavní je především neúplnost dat, která by mohla vést ke zkreslení. Je těžké přesně odhadnout, o jak velkém zkreslení dat hovoříme. Ovšem na příkladu zařízení č. 6 můžeme ilustrovat poměrně zásadní rozdíl v přesnosti dat. Jak je uvedeno v tabulce č. 3, dotace MPSV v roce 2022 představovaly částku 23 milionů Kč. V registru sociálních služeb je ovšem uvedena částka 19,5 milionu Kč,

kteřá nezohledňuje dofinancování sociální služby krajem v rámci druhého kola financování. Můžeme tedy v daném případě hovořit statisticky významném zkreslení, které nám nedovolilo pokračovat v obsáhlé datové analýze.

I přesto jsme se rozhodli ve výzkumu pokračovat cestou analýzy nákladů, výnosů a transferů šesti pobytových zařízení pro seniory, která jsme selektovali dle následujícího klíče:

1. musí být zastoupeny 3 kategorie zařízení – komunitní (do 35 lůžek), střední (cca 60 lůžek) a velkokapacitní (100 a více lůžek);
2. v každé kategorii zařízení musí být jeden soukromý a jeden veřejný poskytovatel;
3. zařízení musí působit v jednom kraji a mít ideálně stejnou kapacitu lůžek;
4. zařízení by měla mít zařazenou celou kapacitu v základní síti sociálních služeb daného kraje;
5. účetní závěrky, výkazy zisku a ztrát a výroční zprávy musí být dostupné pro rok 2022, který je rokem referenčním, a zároveň být v nekonsolidované podobě (kvůli přiřazení nákladů a výnosů přímo jednotlivým zařízením).

Díky této metodologické selekci jsme byli schopni identifikovat šest vhodných zařízení, která jsou blíže specifikována v tabulce č. 2. V rámci zachování objektivitv neuvádíme názvy daných zařízení, ani společností, které je provozují. Všechna metodologická pravidla se při výběru podařilo dodržovat s výjimkou zařízení č. 5, které nemá celou svou kapacitu v základní síti sociálních služeb příslušného kraje. U soukromých velkokapacitních zařízení bylo však velmi těžké identifikovat už jen kandidáty, kteří nesplňují pouze jedno z pravidel. Metodologicky můžeme tedy tento rozdíl považovat za marginální, jelikož pracujeme především s přepočtenými daty na jedno lůžko za měsíc.

Zařízení č. 2 a 3 provozují nestátní neziskové organizace (dále jen „NNO“), které však vzhledem k jejich vlastnické struktuře můžeme považovat spíše za součást holdingové struktury rozdílných obchodních korporací. Nedostatkem našeho vzorku je také fakt, že úplně chybí církevní organizace, které představují nezanedbatelný podíl poskytovatelů. Nepovedlo se však nalézt z veřejně dostupných zdrojů nekonsolidované účetní výkazy, které by detailněji osvětlily finanční situaci jednotlivých zařízení.

V tabulce č. 2 můžeme pozorovat zajímavý výstup již na první pohled. Tím je rozdílnost v nákladovosti (v absolutním vyjádření) jednotlivých zařízení. Krajské příspěvkové organizace již na první pohled vykazují vyšší náklady v desítkách procent oproti soukromě řízeným organizacím. Důvodů může být mnoho – ekonomická neefektivita veřejných organizací, vyšší standardy kvality, vyšší personální standardy, nižší míra finanční a procesní optimalizace apod. Jako zajímavý prvek však působí situace u zařízení č. 3 a 4, tedy u porovnání dvou středně velkých zařízení. V absolutním vyjádření vychází jako méně nákladné zařízení to, které zřizuje obec. Čím je daná záležitost způsobena, by opět bylo předmětem detailnější ekonomické analýzy. Je však možné konstatovat, že jde o signifikantní téměř 25% rozdíl v nákladech zařízení s totožnou kapacitou z jednoho regionu. Právě absence určitého „*benchmarku*“ minimálně z pohledu nákladovosti (nebo např. i kvality) českých sociálních služeb výrazně nahrává hlasům, které volají pro centralizaci dohledu nad dotačním financováním daného segmentu.

Tabulka 2 Analyzovaná zařízení v roce 2022

	Zřizovatel	Kapacita zařízení	Poskytované služby	Náklady (tis. Kč)	Výnosy (tis. Kč)
Zařízení č. 1	Kraj (p.o.)	35	DS	20 480	20 698
Zařízení č. 2	Soukromý (NNO)	34	DS a DZR	15 262	16 047
Zařízení č. 3	Soukromý (NNO)	58	DS	34 487	35 404
Zařízení č. 4	Obec (p.o.)	58	DS	27 749	28 882
Zařízení č. 5	Soukromý (a.s.)	141	DS a DZR	60 857	61 719
Zařízení č. 6	Kraj (p.o.)	122	DS	68 630	68 881

Zdroj: vlastní zpracování na základě veřejně dostupných dat

Dalším důvodem, proč datové zdroje z registru poskytovatelů sociálních služeb považujeme za nedostatečné, je započtení pouze dotačních zdrojů z MPSV, které jsou rozdělovány kraji. Pro analýzu dané situace je však potřeba nahlížet na roztržštěný dotační systém komplexněji, a proto jsou u analyzovaných 6 zařízení také zobrazeny příspěvky zřizovatele, stejně jako kompletní částka všech veřejných transferů. Ty mohou být tvořeny ještě transfery z municipalit a dalších rozličných dotačních titulů např. z rozpočtů krajů. Položku celkových transferů se u všech zařízení podařilo vyčíst z výkazu zisku a ztrát až na jednu výjimku, kterou je opět zařízení č. 5. Zde je položka odhadnuta na základě položky „*Jiné provozní výnosy*“ a celkové výše dotace MPSV. Při započtení všech veřejných zdrojů v rozpočtech zařízení a jejich přepočtu na lůžko za měsíc můžeme identifikovat zařízení č. 1 v naprostém nepoměru ku zařízení č. 2, které se taktéž nalézá v základní síti sociálních služeb daného kraje. Ovšem zde je jasně zřetelný mechanismus, kdy příspěvek zřizovatele téměř vyrovnává výši dotace z MPSV u zařízení č. 1, kdežto zařízení č. 2 musí čelit nákladům spojeným s provozem nízkokapacitní služby s jinými podmínkami.

Na tomto malém vzorku se tedy potvrzuje hypotéza, že při započtení všech druhů transferů jsou v relativním i absolutním pojetí zvýhodňovány příspěvkové organizace, u kterých jsou zřizovateli kraje či obce. Toto tvrzení není v odborné debatě či praxi nikterak kontroverzní, jelikož na uvedený střet zájmů upozorňovalo již několik autorů (Průša 2021, Prudká 2018). Problémem je však to, že ono nerovné podnikatelské prostředí (dle zřizovatele) v kombinaci s tvrdou cenovou regulací brání většímu rozvoji segmentu pobytové sociální péče o seniory.

Tabulka 3 Transfery u sledovaných zařízení v roce 2022 (Kč)

	Transfery celkem	Dotace MPSV	Příspěvek zřizovatele	Měsíční transfery na lůžko
Zařízení č. 1	10 284 033	5 596 300	4 687 733	24 486
Zařízení č. 2	4 688 900	4 688 900	0	11 492
Zařízení č. 3	10 347 000	7 357 000	0	14 866
Zařízení č. 4	11 132 686	8 205 000	2 847 255	15 995
Zařízení č. 5	21 673 000	20 631 000	0	12 809
Zařízení č. 6	27 587 900	23 042 000	4 545 900	18 844

Zdroj: vlastní zpracování na základě veřejně dostupných dat

Tabulka č. 4 dokládá, že úroveň pokrytí nákladů transfery se u soukromých zařízení pohybuje na úrovni 30 %, kdežto u příspěvkových organizací se tato úroveň zvyšuje alespoň o 10procentních bodů. Data také ukazují potenciál dalšího výzkumu týkajícího se korelace mezi výší transferů a výší přepočtených nákladů na jedno lůžko. Je však velká škoda, že výzkum v této oblasti je komplikován řadou faktorů, jako jsou – chybějící data o celkové výši veřejných transferů společnostem, větší počet registrovaných služeb na jednoho poskytovatele, prolínající se právní formy (zřizovatelem může být kraj, ale právní formou může být poskytovatelem např. a.s.) apod. Musela by tedy pro tyto účely vzniknout unikátní datová sada, která by počítala se všemi nedokonalostmi, včetně silných regionálních disparit.

Tabulka 4 Transfery u sledovaných zařízení v roce 2022 (Kč)

	Zřizovatel	Měsíční náklady na lůžko	Měsíční transfery na lůžko	Pokrytí nákladů transfery (%)
Zařízení č. 1	Kraj (p.o.)	48 762	24 486	50
Zařízení č. 2	Soukromý (NNO)	37 406	11 492	31
Zařízení č. 3	Soukromý (NNO)	49 550	14 866	30
Zařízení č. 4	Obec	39 869	15 995	40
Zařízení č. 5	Soukromý (a.s.)	35 967	12 809	36
Zařízení č. 6	Kraj	46 879	18 844	40

Zdroj: vlastní zpracování na základě veřejně dostupných dat

Velmi zajímavým poznatkem je také fakt, že velikost zařízení nevychyluje nákladovost zařízení žádným drastickým způsobem. Předpokládali jsme, že poslední kategorie velkokapacitních zařízení bude vykazovat nejnižší přepočtené náklady. Nelze však s jistotou rozhodnout, zda se nepohybujeme v rozmezí určité statistické chyby díky naší metodologii výběru. Jako pozoruhodnou můžeme opět označit úroveň přepočtených nákladů u zařízení č. 3. Navzdory všem předpokladům (soukromý zřizovatel, střední velikost zařízení) prokazuje nejvyšší úroveň nákladů ze všech sledovaných zařízení. Teoreticky může být na vině mnoho faktorů, avšak vzhledem k holdingové vlastnické struktuře můžeme např. předpokládat, že u zařízení dochází ke vzniku nákladů souvisejících např. s centrálním řízením. Jde o další zajímavý faktor, který by bylo vhodné rozebrat v obsáhlejší analýze. Je totiž možné, že v rámci racionálního chování agentů na daném trhu jsou i soukromá zařízení motivována ke zvyšování nákladů, pokud mají zajištěný přístup k veřejným transferům.

IV. Závěr

Původním záměrem příspěvku bylo analyzovat obsáhlý datový set z registru sociálních služeb a ověřit, zdali jsou zvýhodňovány příspěvkové organizace zřizované kraji či obcemi v přerozdělování veřejných transferů. Bohužel, datový set se ukázal jako nevhodný poté, co proběhla namátková kontrola pár zařízení skrze jejich veřejně dostupné výroční zprávy a výkazy zisku a ztrát. Již jen tento samotný poznatek dokazuje, jak velký nevyužitý potenciál leží v analýze segmentu sociálních služeb. Roztříštěnost různých zdrojů veřejných transferů přispívá ke zvyšování netransparentnosti v rámci daného segmentu, a tento stav ve výsledku odrazuje další potenciální investory. Snaha o narovnání tohoto podnikatelského prostředí by dozajista narazila na velký odpor zájmových skupin a podstatné části poskytovatelů, proto se jeví jako ekonomicky efektivní řešení zavedení duálního systému financování.

V tomto duálním systému bychom mohli nechat zařízení zřizované státem, či např. zařízení čistě neziskového charakteru, která nemají ve své vlastnické struktuře žádné obchodní společnosti, aby dále participovaly na dotačním systému financování se silně regulovanými cenami. Tato zařízení by tak tvořila určitou základní síť, která by byla dostupná pro klienty ohrožené sociálním vyloučením (bez rodiny, s nižšími příjmy apod.). Druhým systémem financování by byl systém zařízení se soukromými zřizovateli, kteří nemají nárok na veřejné transfery ze státního rozpočtu. Na druhou stranu by tento systém nepodléhal cenové regulaci a soukromé společnosti by tedy mohly investovat a konkurovat si vzájemně na kvazi svobodném trhu. Oba systémy by však musely podléhat lepší kontrole kvality, než jak vypadá v dnešním stavu.

Myšlenka duálního systému financování může na první pohled vypadat diskriminačně a působit destruktivním charakterem na tržní prostředí. Ovšem je vhodné si zodpovědět otázku, jestli funguje dnešní systém předvídatelněji, transparentněji a efektivněji. Předvídatelnost systému pro soukromou společnost je mizivá – legislativní změny se odehrávají překotně a jediná zájmová skupina se silou oponovat je Asociace poskytovatelů sociálních služeb. Transparentnost přidělování veřejných transferů je v některých regionech již na dobré úrovni, ale nikdo nerozporuje celkovou sumu veřejných transferů, u kterých hrají podstatnou roli příspěvky zřizovatelů. Efektivita daného systému

je tedy velkou otázkou. Nynější systém financování totiž řadu poskytovatelů vede ke zvyšování nákladů a zvětšování rozpočtů jejich organizací na úkor efektivity. Ve své podstatě jde o nádhernou ilustraci problému pána a správce. Pokud by tedy stát dokázal profinancovat základní síť sociálních služeb, které by prokazatelně sloužily lidem v ohrožení sociálního vyloučení, pak by tržní subjekty bez úhradových stropů (ovšem pod zevrubným dohledem nad kvalitou poskytovaných služeb) mohly nedostatek kapacit vyřešit. Idea duálního systému financování může působit až kontroverzně, ale měla by být dále zkoumána z důvodů nepříznivého demografického vývoje, potenciální finanční udržitelnosti systému a v neposlední řadě také možného přílivu investičního kapitálu do segmentu sociálních služeb.

V rámci výzkumu byly nalezeny dvě oblasti, které však obnáší unikátní datovou sadu. První oblastí výzkumu je empirické potvrzení či vyvrácení korelace mezi výší nákladů zařízení a výší veřejných transferů v rozpočtu. Zjednodušeně řečeno, zdali vyšší podíl veřejných transferů vede u poskytovatelů k větší neefektivitě a ve výsledku vyšším nákladům. Druhou oblastí výzkumu je otázka, zdali jsou poskyvatelé (jako agenti na trhu) v dnešním systému motivováni k efektivnímu využívání prostředků, a pokud ne, jak daný stav zvrátit. Ve zjednodušené formě jde o potvrzení či vyvrácení efektu pána a správce. Obě oblasti výzkumu by mohly významně přispět k vysvětlení a optimalizaci další dvou trendů v oblasti sociálních služeb, kterými jsou deinstitutionalizace a komercionalizace.

Financování

Výzkum podpořen grantem VŠE IG504032 (51/2022): Transformace sociálních služeb: deinstitutionalizace pobytových zařízení sociální péče v hlavním městě Praze v letech 2022-2023.

Literatura

ČSÚ. *Projekce obyvatelstva České republiky 2018-2100*. Czso.cz[online]. Praha: ČSÚ, 2018 [cit. 2023-06-29]. Dostupné z: <https://www.czechdemography.cz/aktuality/csu-nova-projekce-cr-do-roku-2100/>.

Dušek, J. (2020) Soukromí poskyvatelé a jejich významná role v sociálních službách. *Sociální služby*. 22(3), 21-23.

EY (2021). *Analýza segmentu sociálních služeb s akcentem na pobytové a ambulantní sociální služby pro seniory*. Tábor: Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR.

Horecký, J. & Průša, L. (2019). *Současná struktura služeb dlouhodobé péče a prognóza potřebnosti sociálních služeb 2019-2050*. Tábor: Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR.

Molek, J. (2011). *Řízení organizací sociálních služeb: vybrané problémy*. 1. vyd. Praha: VÚPSV.

MPSV (2022). *Statistické ročenky z oblasti práce a sociálních věcí 2007–2021*. Mpsv.cz [online]. Praha: MPSV, 2022 [cit. 2023-06-29]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/statisticka-rocenka-z-oblasti-prace-a-socialnich-veci>.

NKÚ (2022). Kontrolní závěr z kontrolní akce 20/22: Peněžní prostředky státu na investice v oblasti sociálních služeb. <https://www.nku.cz/assets/kon-zavery/k20022.pdf>.

Prudká, Š. (2018) *Sociální služby pro seniory v České republice v letech 2007–2016: Případová studie město Havířov*. Praha, Disertační práce. Vysoká škola ekonomická v Praze, Národohospodářská fakulta.

Průša, L. (2021). *Dlouhodobá péče nejen v České republice*. Tábor: Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR.

Průša, L. (2019). Kdo zabezpečí péči o naše seniory? *Demografie*. 61, 5-18.

Přecechtěl, Š. (2023). *Analýza připravenosti systému sociálních služeb pro seniory v letech 2010-2021 na budoucí zvýšení poptávky v ČR*. Praha. Diplomová práce. Vysoká škola ekonomická, Národohospodářská fakulta.